

УДК 35.071:332.1:338.246.8

DOI <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2026.3/15>**Мохненко А. С.**<https://orcid.org/0000-0001-6981-2283>

Херсонський державний університет

Кравець І. О.<https://orcid.org/0009-0000-7645-7486>

Херсонський державний університет

СТРАТЕГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПОСТКОНФЛІКТНИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю формування ефективних механізмів публічного управління розвитком постконфліктних регіонів України в умовах повоєнного відновлення. Сучасні виклики потребують комплексного підходу до забезпечення стійкого розвитку територій. Метою дослідження є обґрунтування та розроблення стратегічних механізмів публічного управління розвитком постконфліктних регіонів України на засадах адаптивності та резильєнтності. Дослідження ґрунтується на системному підході до аналізу постконфліктних регіонів як складних соціально-економічних систем. Увагу зосереджено на визначенні ключових факторів розвитку територій, суб'єктів управління та механізмів їх взаємодії. Основна гіпотеза полягає в тому, що ефективність розвитку постконфліктних регіонів залежить від інтегрованості стратегічних механізмів управління та координації дій усіх учасників процесу відновлення. У дослідженні використано системний, структурно-функціональний, інституційний, порівняльний методи та метод моделювання. Інформаційну базу становили наукові праці, нормативно-правові акти та аналітичні матеріали щодо повоєнного відновлення України. У результаті дослідження здійснено систематизацію основних викликів розвитку постконфліктних регіонів. Виявлено взаємозалежність безпекових, соціальних, економічних та інституційних чинників. Сформульовано концептуальні засади інтегрованої моделі стратегічних механізмів публічного управління. Запропоновано структуру механізму, що охоплює інституційно-правову, організаційно-управлінську, фінансово-економічну, соціально-гуманітарну, цифрову та безпеково-резильєнтну складові. Доведено доцільність використання адаптивного управління для забезпечення сталого розвитку територій. Теоретичне значення дослідження полягає у розвитку наукових підходів до управління постконфліктними територіями. Практичне значення визначається можливістю використання запропонованої моделі під час розроблення стратегій відновлення та регіонального розвитку. Наукова новизна полягає в розробленні інтегрованої моделі стратегічних механізмів публічного управління розвитком постконфліктних регіонів України. Перспективи подальших досліджень пов'язані з оцінюванням ефективності запропонованих механізмів та їх практичною апробацією.

Ключові слова: публічне управління, постконфліктні регіони, регіональний розвиток, повоєнне відновлення, стратегічні механізми, сталий розвиток, конкурентоспроможність.

Постановка проблеми. Повномасштабна війна спричинила значні соціально-економічні, демографічні, інституційні та інфраструктурні втрати, що зумовило формування постконфліктних територій із різним рівнем руйнувань та управлінської спроможності. У цих умовах перед державою постає завдання не лише відбудови пошкоджених об'єктів, а й формування нової моделі розвитку

регіонів, здатної забезпечити їх стійкість, конкурентоспроможність і соціальну згуртованість.

Актуальність дослідження обумовлена недостатньою ефективністю традиційних механізмів регіонального управління в умовах постконфліктної трансформації. Сучасні процеси відновлення потребують застосування стратегічних підходів, які поєднують інституційні, організаційно-управ-

лінські, фінансово-економічні, соціально-гуманітарні та цифрові механізми, а також інструменти забезпечення територіальної резильєнтності.

Особливого значення набуває формування ефективної системи публічного управління, заснованої на принципах багаторівневого врядування, міжсекторального партнерства та координації дій органів влади, місцевого самоврядування, міжнародних організацій і бізнесу. За таких умов стратегічне управління розвитком постконфліктних регіонів має розглядатися як безперервний адаптивний процес, спрямований на відновлення територій і створення передумов для їх сталого розвитку.

У зв'язку з цим виникає потреба в теоретичному обґрунтуванні та розробленні сучасних стратегічних механізмів публічного управління розвитком постконфліктних регіонів України, здатних забезпечити комплексне відновлення територій та формування резильєнтної моделі регіонального розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика публічного управління розвитком постконфліктних регіонів України розглядається переважно в контексті повоєнного відновлення територій, стійкого регіонального розвитку, нормативно-правового забезпечення відбудови та цифрового моніторингу. Водночас цілісна модель стратегічних механізмів управління постконфліктними регіонами залишається недостатньо розробленою.

О. Євсюкова [1] досліджує відновлення та розвиток територіальних громад, акцентуючи увагу на оцінюванні збитків, стратегуванні та ресурсному забезпеченні. Проте регіональний вимір постконфліктного розвитку потребує ширшого врахування безпекових ризиків і міжрівневої координації.

М. Миколайчук та О. Лесик [2] аналізують інструменти повоєнного відновлення територій, зосереджуючись на інституційних, фінансових і партнерських механізмах. Однак запропоновані підходи не формують цілісної системи стратегічного управління постконфліктними регіонами.

Н. Медловська та О. Яценко [3] обґрунтовують механізми державного управління стійким регіональним розвитком через категорії адаптивності та комплексності, але не повною мірою враховують специфіку постконфліктних територій.

І. Котов [4] досліджує механізми сталого розвитку територіальних громад, проте поза увагою залишається поєднання сталості з безпекою та кризовим управлінням.

В. Бондар [5] акцентує увагу на нормативно-правовому забезпеченні відновлення постражда-

лих територій та необхідності системного законодавчого підходу.

Н. Махначова та В. Бондар [6] підкреслюють значення цифрового моніторингу, відкритих даних і громадської участі у процесах відбудови, наголошуючи на його ролі в ухваленні управлінських рішень.

О. Колодій [7] обґрунтовує необхідність переходу до стратегічного та адаптивного управління відновленням територій в умовах невизначеності та безпекових ризиків.

Отже, наявні дослідження формують важливу теоретичну основу для аналізу повоєнного відновлення України, однак переважно висвітлюють окремі аспекти проблеми. Недостатньо дослідженим залишається питання розроблення інтегрованої моделі стратегічних механізмів публічного управління розвитком постконфліктних регіонів України, яка б поєднувала інституційно-правові, організаційно-управлінські, фінансово-економічні, соціально-гуманітарні, цифрові та безпеково-резильєнтні складові.

Постановка завдання. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та розроблення стратегічних механізмів публічного управління розвитком постконфліктних регіонів України, спрямованих на забезпечення комплексного повоєнного відновлення територій, підвищення їх інституційної спроможності, соціально-економічної стійкості та формування резильєнтної моделі регіонального розвитку в умовах сучасних безпекових викликів.

Виклад основного матеріалу. Розвиток постконфліктних регіонів України характеризується високим рівнем складності та невизначеності, що зумовлено одночасним впливом безпекових, соціальних, економічних, демографічних та інституційних чинників. На відміну від традиційних підходів до регіонального розвитку, процеси повоєнного відновлення передбачають не лише ліквідацію наслідків руйнувань, а й формування нової моделі територіального розвитку, здатної забезпечити довгострокову стійкість, адаптивність та конкурентоспроможність регіонів. У таких умовах система публічного управління повинна перейти від переважно реактивного управління до стратегічного, орієнтованого на забезпечення резильєнтності територій та інтеграцію інструментів багаторівневого врядування.

Досягнення поставленої мети дослідження здійснювалося із застосуванням комплексу взаємопов'язаних загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. Метод системного аналізу використано для дослідження постконфліктного

регіону як складної відкритої соціально-економічної системи, функціонування якої визначається взаємодією безпекових, економічних, соціальних та управлінських факторів. Структурно-функціональний метод застосовано для визначення складу стратегічних механізмів публічного управління та встановлення взаємозв'язків між їх окремими елементами. Інституційний підхід дозволив дослідити роль органів державної влади, місцевого самоврядування, міжнародних організацій, бізнесу та громадянського суспільства у процесах відновлення територій. Метод порівняльного аналізу використано для зіставлення сучасних підходів до повоєнного відновлення та визначення їх придатності до умов розвитку постконфліктних регіонів України. Метод моделювання застосовано для розроблення авторської моделі механізму публічного управління розвитком постконфліктних регіонів України.

Результати проведеного дослідження дозволили встановити, що система управління розвитком постконфліктних регіонів функціонує під впливом шести взаємозалежних груп факторів: безпекових (рівень військових загроз; масштаби руйнування критичної інфраструктури; мінна небезпека; демографічні втрати), соціальних (внутрішнє переміщення населення; соціальна вразливість населення; психологічна травматизація населення; рівень довіри до органів влади), економічних (втрата виробничого потенціалу; безробіття; дефіцит інвестицій; скорочення місцевих бюджетів), інституційних (кадровий дефіцит органів влади; руйнування управлінських процесів; низька координація між інституціями; недостатній рівень цифровізації), інфраструктурних (руйнування житлової та виробничої інфраструктури; зношеність мереж та комунікацій; обмежений доступ до базових послуг; екологічні наслідки війни) та екологічних (забруднення довкілля; деградація земель; ризики техногенних аварій; втрата біорізноманіття). Аналіз показав, що руйнування критичної інфраструктури та безпекові ризики безпосередньо впливають на стан економічної активності, рівень інвестиційної привабливості територій та демографічні процеси. Водночас скорочення людського капіталу та зростання соціальної вразливості населення знижують інституційну спроможність органів публічної влади та ускладнюють процеси відновлення.

На основі структурно-функціонального аналізу розроблено авторську модель механізму публічного управління розвитком постконфліктних регіонів України, яка ґрунтується на принципах

системності, адаптивності, багаторівневого врядування, партнерської взаємодії та територіальної резильєнтності (рис. 1). Запропонована модель складається з п'яти взаємопов'язаних рівнів: вхідних факторів, суб'єктів публічного управління, стратегічних механізмів управління, циклу адаптивного управління та очікуваних результатів розвитку територій.

У процесі дослідження визначено, що ключовими суб'єктами публічного управління розвитком постконфліктних регіонів виступають центральні органи виконавчої влади, обласні військові адміністрації, органи місцевого самоврядування, територіальні громади, міжнародні організації, донорські структури, бізнес та інститути громадянського суспільства. Встановлено, що ефективність процесів відновлення безпосередньо залежить від рівня координації між зазначеними суб'єктами та здатності формувати спільні управлінські рішення.

За результатами дослідження обґрунтовано доцільність формування шести взаємодоповнювальних стратегічних механізмів публічного управління розвитком постконфліктних регіонів: інституційно-правового, організаційно-управлінського, фінансово-економічного, соціально-гуманітарного, цифрового та безпеково-резильєнтного. Встановлено, що інституційно-правовий механізм забезпечує формування нормативного середовища та координацію діяльності суб'єктів управління; організаційно-управлінський – реалізацію програмно-цільового та проєктного підходів; фінансово-економічний – мобілізацію внутрішніх і зовнішніх ресурсів; соціально-гуманітарний – відновлення людського капіталу та соціальної згуртованості; цифровий – інформаційно-аналітичний супровід прийняття рішень; безпеково-резильєнтний – управління ризиками та формування стійкості територій до майбутніх кризових явищ.

У результаті моделювання встановлено, що запропонована система функціонує за принципом циклічного адаптивного управління, який включає діагностику проблем розвитку територій, стратегічне планування, мобілізацію ресурсів, реалізацію програм відновлення, моніторинг, оцінювання результатів та коригування управлінських рішень. Використання замкнутого управлінського циклу забезпечує можливість оперативного реагування на зміну зовнішнього середовища та підвищує гнучкість системи публічного управління.

Проведене дослідження дозволило встановити закономірність, відповідно до якої результативність розвитку постконфліктних регіонів визначається не окремими інструментами відбудови,

Рис. 1. Модель механізму публічного управління розвитком постконфліктних регіонів України
Джерело: складено авторами.

а рівнем інтегрованості стратегічних механізмів управління та ступенем координації між усіма суб'єктами публічного управління. Це дає підстави розглядати резильєнтність територій як інтегральний результат ефективного функціонування системи стратегічного публічного управління, спрямованої на забезпечення комплексного відновлення, соціально-економічної стійкості та довгострокового розвитку постконфліктних регіонів України.

Висновки. У результаті дослідження обґрунтовано теоретичні та прикладні засади формування стратегічних механізмів публічного управління розвитком постконфліктних регіонів України. Встановлено, що сучасні виклики повоєнного розвитку мають комплексний характер і потребують переходу від фрагментарних рішень до інтегрованої системи стратегічного управління.

Відповідно до мети дослідження розроблено авторську модель механізму публічного управління розвитком постконфліктних регіонів, засновану на принципах системності, адаптивності, багаторівневого врядування та територіальної резильєнтності. Визначено, що ефективне віднов-

лення територій забезпечується взаємодією шести стратегічних механізмів: інституційно-правового, організаційно-управлінського, фінансово-економічного, соціально-гуманітарного, цифрового та безпеково-резильєнтного. Доведено, що їх інтегроване функціонування сприяє зміцненню інституційної спроможності, відновленню людського капіталу, активізації економічного розвитку та підвищенню стійкості територій.

Обґрунтовано доцільність розгляду розвитку постконфліктних регіонів як безперервного адаптивного процесу, що охоплює діагностику, планування, мобілізацію ресурсів, реалізацію програм відновлення, моніторинг та коригування управлінських рішень.

Практичне значення результатів полягає у можливості використання запропонованої моделі під час розроблення стратегій повоєнного відновлення та регіонального розвитку. Подальші дослідження доцільно спрямувати на розроблення методики оцінювання ефективності стратегічних механізмів управління, системи індикаторів територіальної резильєнтності та інструментів цифрового моніторингу процесів відновлення.

Список літератури:

1. Євсюкова О. Відновлення та розвиток територіальних громад в Україні: проблематика та процесуальна специфіка. *Держава та регіони. Серія: Публічне управління і адміністрування*. 2023. № 4(82). С. 110–118. DOI: <https://doi.org/10.32782/1813-3401.2023.4.19>
2. Миколайчук М.М., Лесик О.В. Інструменти розвитку та повоєнного відновлення територій України: аналітичний огляд. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2023. № 7. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2023-7-02-10>
3. Медловська Н., Яценко О. Теоретичні підходи до обґрунтування змісту механізмів державного управління стійким регіональним розвитком в Україні. *Наукові перспективи*. 2023. № 10(40). С. 185–199. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-10\(40\)-185-199](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-10(40)-185-199)
4. Джегур Г.В., Овчаренко Р.В. Механізми публічного управління соціально-економічним розвитком громад: теоретичний аспект. *Публічне адміністрування та національна безпека*. 2025. № 1(457), С. 73–83. DOI: <https://doi.org/10.25313/2617-572X-2025-4-10934>
5. Бондар В. Нормативно-правове забезпечення реалізації державної політики у сфері відновлення територій України. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2025. № (2(78)). С. 332–338. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2025-78-332-338>
6. Махначова Н.М., Бондар В.О. Роль моніторингу у системі публічного управління повоєнним відновленням територіальних громад України. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2025. № 5. С. 124–128. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2025.5/20>
7. Колодій О.М. Особливості державного управління у сфері відновлення територій у поствоєнний період. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 16. С. 266–270. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.16.266>
8. Дорошенко Я.О., Наумкіна С.М. Повоєнне відновлення України та забезпечення сталого розвитку крізь призму бачення організацій громадянського суспільства. *Politicus*. 2024. № 6. С. 30–34. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2024-6.5>
9. Павко Я.А. Повоєнне відновлення України в контексті протидії зміні клімату: політико-правові аспекти. *Київський часопис права*. 2024. № 3. С. 229–237. DOI: <https://doi.org/10.32782/klj/2024.3.33>

10. Шпатакова О., Іваненко Р., Погребиський М. Перспективи відновлення критичної інфраструктури на деокупованих територіях України. *Економіка та суспільство*. 2022. № 40. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-5>

Mokhnenko A. S., Kravets I. O. STRATEGIC MECHANISMS OF PUBLIC MANAGEMENT OF THE DEVELOPMENT OF POST-CONFLICT REGIONS OF UKRAINE

The relevance of the study is due to the need to form effective mechanisms of public management of the development of post-conflict regions of Ukraine in the conditions of post-war reconstruction. Modern challenges require a comprehensive approach to ensuring sustainable development of territories. The purpose of the study is to substantiate and develop strategic mechanisms of public management of the development of post-conflict regions of Ukraine on the principles of adaptability and resilience. The study is based on a systemic approach to the analysis of post-conflict regions as complex socio-economic systems. Attention is focused on identifying key factors in the development of territories, management entities and mechanisms of their interaction. The main hypothesis is that the effectiveness of the development of post-conflict regions depends on the integration of strategic management mechanisms and coordination of actions of all participants in the reconstruction process. The study used systemic, structural-functional, institutional, comparative methods and the modeling method. The information base was scientific works, regulatory and legal acts and analytical materials on the post-war reconstruction of Ukraine. As a result of the study, the main challenges of the development of post-conflict regions were systematized. The interdependence of security, social, economic and institutional factors was revealed. The conceptual principles of an integrated model of strategic mechanisms of public administration were formulated. The structure of the mechanism was proposed, covering the institutional-legal, organizational-managerial, financial-economic, socio-humanitarian, digital and security-resilient components. The feasibility of using adaptive management to ensure sustainable development of territories was proven. The theoretical significance of the study lies in the development of scientific approaches to the management of post-conflict territories. The practical significance is determined by the possibility of using the proposed model when developing strategies for restoration and regional development. The scientific novelty lies in the development of an integrated model of strategic mechanisms of public management of the development of post-conflict regions of Ukraine. Prospects for further research are related to the assessment of the effectiveness of the proposed mechanisms and their practical testing.

Keywords: public management, post-conflict regions, regional development, post-war recovery, strategic mechanisms, sustainable development, competitiveness.

Дата першого надходження статті до видання: 01.07.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 22.07.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 12.08.2026